

PROFESSIONS- OCH YRKESPOLITISKT PROGRAM

STARK OCH TYDLIG PROFESSION

Skolledare ska ha utrymme att, utifrån sin kunskap och erfarenhet, definiera det nationella uppdraget samt organisera och leda sin verksamhet i enlighet med det.

Skolledare är Sveriges viktigaste chefer. Skolledare har ansvar för att förskolans och skolans organisation är funktionell och ger förutsättningar för allas utveckling och lärande. Såväl personal som barn och elever ska känna sig trygga på arbetsplatsen och eleverna ska ha studiero. Skolledare behöver försäkra sig om att undervisningen håller hög och jämn kvalitet samt är likvärdig i hela den verksamhet som skolledaren ansvarar för. Lärarna ska ha förutsättningar att ta ett kollegialt ansvar för utvecklings- och förbättringsarbetet av undervisningen. Skolledare ska verka för att skolans interna kultur utmärks av ansvarstagande, engagemang och känsla av samhörighet.

För att kunna ta det ansvar som följer med yrkesrollen behöver skolledarna rätt förutsättningar. Skolledarna har kunskaper och erfarenheter som i ökad utsträckning behöver tas till vara och påverka utformning och utveckling av svenskt skolväsende i bred mening.

Ur ett historiskt och internationellt perspektiv är det svenska skolväsendet något vi ska vara stolta över. Den väl utbyggda förskolan, den gemensamma grundskolan och en gymnasieskola som i princip omfattar alla, har bidragit till ökad jämlikhet och stärkta livschanser. Vuxenutbildningen liksom den högre utbildningen har också gett och ger människor nya möjligheter. Längre utbildning har för många bidragit till högre sysselsättningsgrad och bättre levnadsstandard.

Samtidigt är det tydligt att det svenska skolväsendet har en rad problem. Trots målsättningen att skolan så långt som möjligt ska väga upp skillnader mellan olika elevers förutsättningar ökar i stället kunskapsskillnaderna mellan olika elevgrupper. Skolledares inflytande behöver därför stärkas och staten behöver ta ett övergripande ansvar för utvecklingen. Detta får inte stå i motsatsställning till tillitsbaserad styrning och ledning och utgå från professionernas kompetenser. Skolledarnas samlade röst, byggd på kunskap och erfarenhet, måste få större utrymme och inte tillåtas att definieras av andra. I en likvärdig och kompensatorisk skola är det de professionellas bedömningar som ligger till grund för de avgörande besluten i verksamheten.

För att skolledare ska lyckas med sitt uppdrag måste de ges rätt förutsättningar. Fler måste också vilja bli och förbli skolledare. De senaste årens nedskärningar, ökande arbetsbörda och en växande lärarbrist, har visat att huvudmännen inte klarar att ta ansvar över skolan.

Resurserna för verksamheten måste stå i förhållande till de mål och de förutsättningar verksamheten har och det ska vara balans mellan det professionella uppdraget som det uttrycks i läroplaner och skollag och förutsättningarna för att möta kraven.

Sämre ekonomiska villkor har föranlett att ett flertal huvudmän fattar beslut om ekonomiska budgetar som medför stora nedskärningar i skolors verksamhet. Rektorer ställs inför svåra yrkesetiska dilemman när de kan behöva besluta om att minska på lärartätheten eller dra in på trygghetsskapande kringpersonal. I dag rekommenderar förbundet medlemmar att i sådana lägen lämna en tydlig konsekvensbeskrivning till huvudmannen med fokus på rektors möjlighet att leverera i enlighet med styrdokumentet. Sveriges Skolledare menar att detta inte räcker. Huvudmän tillåts år efter år komma undan med bristfällig verksamhet som i slutändan drabbar såväl enskilda elever som vårt samhälle.

Ett skolväsende där beslut om insatser och utförande i stor utsträckning vilar på professionens bedömningar förutsätter att professionen också får möjligheter till och tar ansvar för utvecklingen av yrket. Sveriges Skolledare är nöjda med att tidigare påverkansarbete lett fram till beslut om professionsprogram för skolledare. Arbetet med att säkra kunskapsfördjupningen av ledarskapskompetensen behöver dock fortgå även framöver.

Därför krävs att:

- Staten tar över huvudansvaret för finansiering, resursfördelning och likvärdighet i hela skolväsendet. Elevpengen ska gå till barns och elevers undervisning, elevhälsa och annat av grundläggande betydelse för deras skolgång oavsett skolform.
- Skolvalet reformeras i syfte att bryta den växande skolegregationen och öka likvärdigheten, förslagsvis genom att en skolvalsperiod införs och att kötid slopas som urvalskriterium.
- Meddelarfrihet och offentlighetsprincipen omfattar alla offentligfinansierade skolformer.
- Skolledarnas förutsättningar att ta det pedagogiska ledarskapet förbättras. Antalet medarbetare måste kunna få variera men bör generellt inte överstiga 20–25 medarbetare per skolledare.
- Skolledarna har makt och inflytande över de resurser och processer som har betydelse för kvaliteten. Det innebär inflytande över de ekonomiska resurserna till verksamheterna, tillgång till de stödfunktioner som krävs samt att rektors rätt att styra över sin egen inre organisation inte ifrågasätts.
- Skolenhet som organisatoriskt begrepp behöver förtydligas och domstolspraxis gällande geografisk utformning av skolenheter följas. Skollagen är skriven utifrån att rektor ska kunna utöva ett nära ledarskap. Utvecklingen mot allt större ansvarsområden behöver brytas.
- Staten låter utreda om ansvarsnivån biträdande rektor (eller motsvarande) ska skrivas in i skollagen som en kompletterande befattning, dock med den tydliga begränsningen att rektor äger beslutanderätten över utformningen av den inre organisationen, samt om rektorsprogrammet bör kompletteras med en utbildning för biträdande rektorer.

- En Lex Edico för skolan utreds med syfte att hitta verktyg för att förbättra möjligheterna för skolledare, inklusive skolchefer, att fullfölja sina uppdrag. Lagstiftningen ska innebära att eventuella brister i verksamheter utifrån skollag och andra för skolan gällande författningar, uppmärksammas och hindras från att upprepas. Målet är att skapa en lärande organisation med motsvarande lagstiftning inom vård och omsorg som förebild. Brister, eller risker för brister i kvalitet eller rättssäkerhet ska uppmärksammas och rapporteras till exempelvis Skolinspektionen.
- Ledarskapskompetensen kan fördjupas under hela yrkeskarriären genom relevant fortbildning inom ramen för professionsprogrammet för rektorer. Professionsprogrammet ska erbjuda kunskapsfördjupande kurser så att rektorer ska kunna erhålla en master i skolledarkunskap.
- En meriteringstrappa för skolledare upprättas parallellt med professionsprogrammet.
- Fler skolledare kan beforska sin egen yrkespraktik för att på så sätt bredda den vetenskapliga basen för yrkesutövningen.
- Staten tar ansvar för att skapa en attraktiv skolledar- och lärarutbildning av hög kvalitet.
- Skolledares yrkesetik värnas, vårdas och sprids.

Professions- och yrkespolitiskt program är antaget vid Sveriges Skolledares kongress 2024 och är kopplat till Mål 3 – Stark och tydlig profession – i förbundets verksamhetsplan.

Läs gärna mer om vår politik på webbplatsen, länk i QR-kod.

